

dr hab., r.pr. Mariusz Krzysztofek, prof. AKP

ORCID: 0000-0002-7451-1810

m.mariuszkrzysztofek@gmail.com

Instytut Prawa i Administracji

Akademia Kujawsko-Pomorska

Personalizacja korespondencji handlowej a niezbędność przetwarzania danych o płci do prawidłowego wykonania umowy – glosa częściowo krytyczna do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 stycznia 2025 r. w sprawie Association Mousse przeciwko CNIL i SNCF Connect, C-394/23

Słowa kluczowe: dane o płci; Association Mousse; personalizacja komunikacji; prawnie uzasadnione interesy; tożsamość płciowa

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 9 stycznia 2025 r. w sprawie Association Mousse przeciwko CNIL i SNCF Connect (C-394/23) dotyczy zgodności obowiązku wskazywania płci przez formy „pan” albo „pani” dla celów personalizacji komunikacji handlowej. Glosa jest częściowo krytyczna. Trybunał orzekł, że personalizacja komunikacji handlowej oparta na tożsamości płciowej nie jest niezbędna do wykonania umowy przewozu na podstawie art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO. Trybunał ją dopuścił, ale na podstawie prawnie uzasadnionych interesów (art. 6 ust. 1 lit. f RODO), przy spełnieniu warunków wskazanych w wyroku. Glosa nie stanowi polemiki z przytoczonym w niej orzecznictwem TSUE i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącym aspektów prywatności związanych z tożsamością płciową ani z przedmiotowym rozstrzygnięciem w odniesieniu do samej sprzedaży dokumentów uprawniających do przejazdu. Jednak TSUE wskazuje też inne, poza przekazaniem drogą elektroniczną biletu, etapy realizacji umowy, które wymagają korespondencji handlowej: poinformowanie o ewentualnych zmianach w podróży oraz korespondencję z działem obsługi klienta (pkt 37 wyroku). Z przytoczonych w glosie badań lingwistycznych oraz z literatury z zakresu lingwistyki, m.in. z oświadczenia Akademii Francuskiej, wynika, że poprawność fleksyjna jest jednym z kryteriów poprawności językowej i zrozumiałej komunikacji, są więc podstawy do tego, aby do personalizacji korespondencji według płci w celach takich jak postępowanie reklamacyjne i skargowe stosować podstawę niezbędności do wykonania umowy z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO, gdy personalizacja form według płci wynika z zasad gramatyki w języku. Natomiast wymóg informowania o takim celu przetwarzania oznaczałby, że sformułowanie korespondencji zgodnej z zasadami gramatyki i zrozumiałej nie mieści się w „rozsądnych oczekiwaniach osób, których dane dotyczą”.

I. Teza wyroku oraz charakter i zakres glosy

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 9 stycznia 2025 r. w sprawie Association Mousse przeciwko Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) i SNCF Connect (C-394/23)¹ dotyczy zgodności z RODO² wymagania od klientów podawania płci przez wskazywanie formy „pan” albo „pani” w celu późniejszej personalizacji komunikacji handlowej przez formy grzesznościowe według płci klienta. Stan faktyczny, który był przedmiotem wyroku, dotyczy zakupu dokumentów uprawniających do przejazdu koleją, takich jak bilety kolejowe, abonamenty i karty zniżkowe, za pośrednictwem witryny internetowej i aplikacji internetowych.

Trybunał orzekł, że takie przetwarzanie danych osobowych odnoszących się do klientów przedsiębiorstwa przewozowego oparte na tożsamości płciowej nie wydaje się ani obiektywnie konieczne, ani zasadnicze dla prawidłowego wykonania umowy, a tym samym nie można go uznać za niezbędne do wykonania tej umowy na podstawie art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO (komentarz w pkt 2 glosy). Trybunał nie wykluczył personalizacji korespondencji na podstawie płci, ale jako podstawę przetwarzania danych w tym celu wskazał prawnie uzasadnione interesy administratora (art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. f RODO), o ile zostaną spełnione warunki wskazane w wyroku (komentarz w pkt 4 glosy).

Przy ocenie niezbędności przetwarzania danych osobowych w rozumieniu art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO nie należy uwzględnić ewentualnego istnienia prawa do sprzeciwu przysługującego osobie, której dane dotyczą, na podstawie art. 21 RODO.

¹ ECLI:EU:C:2025:2.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych) (Dz. Urz. L 119/1, 4.05.2016; sprostowania: Dz. Urz. L 127/2, 23.05.2018, Dz. Urz. L 74/35, 4.03.2021).

Glosa ma charakter jedynie częściowo krytyczny. Poniżej wskazuję, do jakiego aspektu odnosi się zawarta w niej polemika.

a) Glosa nie stanowi polemiki z orzecznictwem TSUE i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) dotyczącym aspektów prywatności związanych z tożsamością płciową. Jak podkreślił ETPC w wyroku Van Kück przeciwko Niemcom³, tożsamość płciowa jest jednym z najbardziej intymnych obszarów prywatnego życia człowieka („gender identity is one of the most intimate areas of a person’s private life”). Argumentacja przedstawiona w glosie nie koliduje ani z tą tezą, ani z tezą wyroku TSUE w sprawie Deldits⁴, zgodnie z którą z utrwalonego orzecznictwa ETPC wynika, na podstawie art. 8 EKPC⁵, który odpowiada art. 7 KPP⁶, ochrona tożsamości płciowej człowieka, która jest elementem konstytutywnym i jednym z najbardziej intymnych aspektów życia prywatnego.

Glosa odnosi się do innych aspektów ochrony danych osobowych związanych z tożsamością płciową. Szerszy komentarz na ten temat znajduje się w pkt 5.

b) Przedmiotem tej glosy nie jest również polemika z rozstrzygnięciem w odniesieniu do samej „sprzedaży dokumentów uprawniających do przejazdu koleją, takich jak bilety kolejowe, abonamenty i karty zniżkowe, za pośrednictwem swojej witryny internetowej i aplikacji internetowych” (pkt 13 głosowanego wyroku). Jednak TSUE wskazuje też inne, poza przekazaniem drogą elektroniczną biletu, etapy realizacji umowy, które wymagają korespondencji handlowej: poinformowanie o ewentualnych zmianach

³ Wyrok ETPC z dnia 12 czerwca 2003 r., Van Kück przeciwko Niemcom, skarga nr 35968/97, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61142> (dostęp: 29.01.2026).

⁴ Wyrok TS z dnia 13 marca 2025 r., C-247/23, VP przeciwko Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, ECLI:EU:C:2025:172.

⁵ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284).

⁶ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. C 202/389, 7.06.2016).

w podróży i korespondencję z działem obsługi klienta (pkt 37 glosowanego wyroku). Może to być np. odpowiedź na reklamację lub skargę klienta. Korespondencja handlowa w takich celach jest obszerna, wymaga wyjaśnienia okoliczności sprawy, a gramatyczna poprawność i czytelność odpowiedzi w wielu językach słowiańskich, romańskich, germańskich i semickich wymaga w zależności od języka odmiany m.in. rzeczowników, czasowników, przysłówków, zaimków osobowych i dzierżawczych, określników, imiesłowów ze względu na rodzaj, co wiąże się z przetwarzaniem danych dotyczących płci. Polemika zawarta w glosie odnosi się do uznania przez TSUE, że personalizacja komunikacji handlowej przez formy grzecznościowe według płci klienta, niezależnie od charakteru tej korespondencji, nie jest niezbędna do wykonania umowy na podstawie art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO, lecz może stanowić wyłącznie prawnie uzasadnione interesy administratora (art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. f RODO), pod określonymi warunkami.

Trybunał nie odniósł się do ewentualnych badań opinii społecznej, jaki procent populacji w krajach objętych orzecznictwem TSUE, których społeczeństwa posługują się językami, w których obowiązuje odmiana przez rodzaje, spodziewa się, że korespondencja nie uwzględni domyślnie tej odmiany, a więc jest niezgodna z gramatyką języka adresatów. A więc jaki procent populacji spodziewa się, że otrzymanie korespondencji zgodnej z zasadami gramatyki wymaga wyboru opcji płci i wcześniejszej informacji, że dane osobowe będą przetwarzane w tym celu.

Trybunał nie odniósł się również do badań lingwistycznych, czy w językach, których gramatyka obejmuje odmianę przez rodzaje, pominięcie jej nie prowadzi do tego, że komunikacja staje się mniej zrozumiała, a więc może być uznana za nieprawidłowe wykonanie umowy (komentarz w pkt 3 glosy). Uważam, że jeżeli informacja o formie grzecznościowej „Pan/Pani”, a więc w istocie o płci, służy gramatycznej poprawności, a tym samym zrozumiałej komunikacji korespondencji, np. w celach takich jak postępowanie reklamacyjne i skargowe, to jest

to niezbędne do wykonania umowy na podstawie art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO.

2. Podstawa kontraktowa z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO personalizacji korespondencji handlowej według płci w celu zachowania poprawności gramatycznej i czytelności komunikacji

Glosowany wyrok dotyczy stanu faktycznego, w którym formą korespondencji może być np. przekazanie zakupionego biletu drogą elektroniczną (co podczas zakupu w witrynie lub aplikacji może nastąpić np. przez udostępnienie kodu QR bez konieczności użycia spersonalizowanych form grzecznościowych). Uważam więc za słuszną i potwierdzoną codzienną praktyką tezę TSUE, że personalizacja komunikacji handlowej przez formy grzecznościowe oparta na tożsamości płciowej nie jest obiektywnie konieczna ani zasadnicza dla prawidłowego wykonania umowy (pkt 39 i 40 glosowanego wyroku oraz pkt 33 i 34 wyroku w sprawie HTB⁷), ale tylko w niektórych przypadkach. Trybunał uznał, że „można zastosować mniej inwazyjne rozwiązanie (...) wobec klientów, którzy nie życzą sobie podawania odnoszącej się do nich formy grzecznościowej, (...) komunikację opartą na zwrotach grzecznościowych generycznych, włączających i bez korelacji z zakładaną tożsamością płciową klientów”.

Jednak TSUE wskazuje też inne, poza sprzedażą biletu i przekazaniem go drogą elektroniczną, etapy realizacji umowy, które wymagają korespondencji handlowej. „Komunikacja handlowa może być celem stanowiącym integralną część danego świadczenia umownego, ponieważ świadczenie takiej usługi przewozu kolejowego wiąże się co do zasady z komunikacją z klientem, m.in. w celu przekazania mu drogą elektroniczną dokumentu uprawniającego do przejazdu, poinformowania go o ewentualnych zmianach w odnośnej podróży oraz umożliwienia mu korespondencji z działem obsługi klienta”

⁷ Wyrok TS z dnia 1 września 2024 r., C-17/22 i C-18/22, HTB Neunte Immobilien Portfolio i Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, ECLI:EU:C:2024:738.

(pkt 37 głosowanego wyroku; podobnie Rzecznik Generalny w pkt 42 opinii).

Trybunał wskazuje więc nie tylko przekazanie zakupionego biletu drogą elektroniczną, lecz także np. odpowiedź na reklamację lub skargę klienta. Korespondencja handlowa w tych celach jest obszerna, a jej gramatyczna poprawność w wielu językach wymaga odmiany ze względu na rodzaj, co wiąże się z przetwarzaniem danych dotyczących płci.

Nie jest to kwestia form grzecznościowych, lecz zgodności z zasadami gramatyki i prawidłowej komunikacji. Rozstrzygnięcie w odniesieniu do „sprzedaży dokumentów uprawniających do przejazdu” wykluczyło podstawę kontraktową z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO dla stosowania form grzecznościowych, jednak zgodność z zasadami gramatyki w ramach korespondencji prowadzonej w innym celu stanowi odrębny cel przetwarzania danych.

Jak wynika z przytoczonej literatury z zakresu lingwistyki, m.in. z oświadczenia Akademii Francuskiej, poprawność fleksyjna jest jednym z kryteriów poprawności językowej i zrozumiałej komunikacji (pkt b glosy). Są więc podstawy, aby do personalizacji korespondencji według płci w celach takich jak postępowanie reklamacyjne i skargowe stosować podstawę niezbędności do wykonania umowy z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO, gdy personalizacja form według płci wynika z zasad gramatyki w języku.

Trybunał (pkt 33 głosowanego wyroku) podkreślił, że aby „przetwarzanie danych osobowych zostało uznane za niezbędne do wykonania umowy w rozumieniu tego przepisu, musi być ono obiektywnie konieczne do osiągnięcia celu stanowiącego integralną część świadczenia umownego na rzecz osoby, której dane dotyczą. Administrator musi zatem być w stanie wykazać, dlaczego główny cel umowy nie mógłby zostać osiągnięty bez rzeczzonego przetwarzania (wyrok z dnia 12 września 2024 r., HTB Neunte Immobilien Portfolio i Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 i C-18/22, pkt 43)⁸.

⁸ Tak również w literaturze ze wskazaniem na przywołany w głosowanym orzeczeniu oraz przytoczony

Elementem decydującym o zastosowaniu podstawy kontraktowej z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO, o uznaniu, że zachodzi kryterium niezbędności z tego przepisu, jest to, że przetwarzanie danych ma zasadnicze znaczenie dla prawidłowego wykonania umowy, a więc że nie istnieją inne dające się zastosować, mniej inwazyjne rozwiązania (pkt 34 głosowanego wyroku oraz pkt 44 wyroku w sprawie HTB).

Kryterium niezbędności do wykonania umowy w przypadku personalizacji korespondencji według płci na potrzeby postępowania takich jak reklamacyjne i skargowe zachodzi, bo ma zasadnicze znaczenie dla prawidłowego wykonania umowy. Skoro reklamacja lub skarga wynika z tego, że klient kwestionuje prawidłowość wykonania umowy, a odpowiedź administratora jest odniesieniem się do tych zarzutów, powołaniem okoliczności będących argumentami za prawidłowym wykonaniem umowy albo próbą ograniczania skutków jej nieprawidłowego wykonania, to przetwarzanie danych w procesie reklamacyjnym ma podstawę kontraktową. W literaturze rozpatrywanie reklamacji jest zgodnie uznawane za przetwarzanie danych na podstawie kontraktowej (są to czynności posprzedazowe)⁹. Jeżeli komunikacja wymaga obszernych wyjaśnień, a w danym języku zasady gramatyki wymagają odmiany wyrazów ze względu na rodzaj, rozwiązania alternatywne nie zawsze zapewniają prawidłową i czytelną komunikację. W tym przy-

w tej glosie wyrok Meta Platforms i in. (C-252/21). Zob. P. Litwiński, *Niezbędność do wykonania umowy*, [w:] *ODO. Compliance. Praktyczny komentarz z przykładami i orzecznictwem*, P. Litwiński (red.), Warszawa 2025, s. 148; P. Barta, M. Kawecki, P. Litwiński, *Umowa*, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Wybrane przepisy sektorowe. Komentarz*, P. Litwiński (red.), Warszawa 2025, s. 198.

⁹ Rozpatrzenie reklamacji użytkowników, usługobiorców i konsumentów w e-sklepie zostało zaliczone do przetwarzania niezbędnego do wykonania umowy (art. 6 ust. 1 lit. b RODO). Zob. np. T. Izdorzycyk, [w:] *Meritum. Ochrona danych osobowych*, J. Lubasz (red.), Warszawa 2020, s. 582. Por. E. Bielak-Jooma, D. Lubasz (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 258 i n.

padku nie należy więc zakładać, że „komunikacja taka nie musi być koniecznie personalizowana z uwzględnieniem tożsamości płciowej danego klienta”, bo nie ma „równoważnej alternatywy niewiążącej się z taką personalizacją” (pkt 38 głosowanego wyroku).

Trybunał zauważa, że personalizacja komunikacji handlowej z klientem wynika ze zwyczajów powszechnie przyjętych w tej dziedzinie (pkt 36 głosowanego wyroku) oraz że komunikacja „może wymagać poszanowania zwyczajów i używania m.in. form grzecznościowych w celu okazania przez dane przedsiębiorstwo szacunku swojemu klientowi, a tym samym zachowania wizerunku tego przedsiębiorstwa” (pkt 37 głosowanego wyroku). Opinia na temat rezygnacji ze zwyczajów i kultury życia codziennego¹⁰ nie jest przedmiotem tej glosy. Stawiam tezę, że zgodność z gramatyką danego języka nie jest kwestią zwyczajów i kultury, tylko zrozumiałej komunikacji (choć jej brak można uznać za brak kultury, co jednak nie jest tematem tej glosy).

Przekazanie zakupionego biletu drogą elektroniczną (np. przez udostępnienie kodu QR bez konieczności użycia spersonalizowanych form grzecznościowych) to inny etap umowy niż postępowanie reklamacyjne i korespondencja handlowa w tym celu. A skoro realizacja umowy „obejmuje kilka odrębnych usług lub elementów usługi, które można wykonywać niezależnie od siebie, kwestię zastosowania art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. b RODO należy oceniać w kontekście każdej z tych usług oddzielnie” (pkt 35 głosowanego wyroku oraz pkt 100 wyroku w sprawie Meta Platforms i in.¹¹).

3. Opinie z zakresu lingwistyki na temat wpływu odmiany przez rodzaje na czytelność komunikacji

Jeżeli pomijanie zgodnej z gramatyką danego języka odmiany przez rodzaje prowadzi do tego, że komunikacja staje się mniej zrozumiała, może to być uznane za nieprawidłowe wykonanie umowy. Tezę o negatywnym wpływie tzw. neutralnych form gramatycznych potwierdza literatura w zakresie lingwistyki.

W literaturze przedmiotu wskazuje się na relację poprawności językowej z konsensem społecznym w danej wspólnotie językowej¹². Poprawność fleksyjna jest jednym z kryteriów poprawności językowej¹³. Trybunał pominął w swoich rozważaniach zarówno kwestie stosowania neutralnych, często nieistniejących w języku form (tę metodę stosują niektóre firmy, aby uniknąć personalizacji), jak i ustawy, takie jak ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (jej celem jest ochrona języka polskiego, która zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 polega w szczególności na dbaniu o jego poprawne używanie), czy analogiczna ustawa o języku francuskim (Loi Toubon) nr 94-665 z dnia 4 sierpnia 1994 r.

Poza tym TSUE nie przytoczył badań statystycznych wskazujących na to, jaki procent społeczeństw w państwach, w których mówi się językami, w których obowiązuje odmiana przez rodzaje, spodziewa się, że korespondencja handlowa, np. odpowiedź na skargę lub reklamację, może nie uwzględniać tej odmiany, a więc być niezgodna z gramatyką ich języka. Zbieranie informacji o płci może być uzasadnione

¹⁰ Por. S. Wikariak, *TSUE: Nie wolno pytać klienta o płeć z powodów grzecznościowych. Co z formą „Pan” i „Pani”?*, 14.01.2025, <https://www.gazetaprawna.pl/firma/artykuly/11191309,tsue-nie-wolno-pytac-klienta-o-plec-z-powodow-grzecznościowych-co-z.html> (dostęp: 12.06.2026).

¹¹ Wyrok TS z dnia 4 lipca 2023 r., C-252/21, Meta Platforms Inc., Meta Platforms Ireland Ltd., Facebook Deutschland GmbH przeciwko Bundeskartellamt, przy udziale Verbraucherzentrale Bundesverband eV, ECLI:EU:C:2023:537.

¹² I. Nebeská, *Jazyková správnost*, 2017, <https://www.czechency.org/slovník/JAZYKOV%C3%81%20SPR%C3%81VNOST> (dostęp: 12.06.2026).

¹³ A. Markowski (red.), *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, t. 2: Q–Ż, Warszawa 2022, s. 1643–1645. O znaczeniu rodzaju gramatycznego w procesach poznawczych na podstawie badań porównujących użytkowników języka niemieckiego, który wyróżnia trzy rodzaje gramatyczne, zob. M. Fatemi, B. Mertins, V. Schroeder, *The Influence of Grammatical Gender on Cognition: The Case of German and Farsi*, “Open Linguistics” 2025, vol. 11(1), DOI: <https://doi.org/10.1515/opli-2025-0071>.

dla zapewnienia poprawności i klarowności komunikacji¹⁴. Wymóg zrozumiałej formy oraz jasnego i prostego języka formułuje także art. 12 ust. 1 RODO.

Wyrok w sprawie Mousse zapadł w kontekście francuskim, dlatego odwołanie się do opinii wydanej przez francuską instytucję akademicką o szczególnej renomie – Académie Française – jest tu najbardziej uzasadnione. Trybunał pominął w swoich rozważaniach badania językoznawcze oraz eksperckie opinie dotyczące znaczenia odmiany przez rodzaje dla funkcji języka jako narzędzia komunikacji. A jest to czynnik ważny dla ustalenia, czy TSUE słusznie odrzucił kontraktową podstawę personalizacji komunikacji handlowej według płci klienta. Jak wynika z przytoczonej tu literatury, istnieje uzasadnienie, że niesłusznie.

Wymowa oświadczenia Akademii Francuskiej w sprawie tzw. pisowni „inkluzywnej” z dnia 26 października 2017 r.¹⁵, przyjętego jednogłośnie przez jej członków, zawiera takie sformułowania jak: „ostrzeżenie”¹⁶, „aberracja”, „zamęt”, „nieczytelność”. Akademia określiła skutki form „inkluzywnych” jako zamęt graniczący z nieczytelnością¹⁷. Co więcej, Akademia bije na alarm, ponieważ wobec tej – jak to określiła – „inkluzywnej aberracji” język francuski znajduje się dziś w „śmiertelnym niebezpieczeństwie”¹⁸.

4. Prawnie uzasadnione interesy z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy lit. f RODO jako podstawa dla personalizacji korespondencji handlowej według płci

W literaturze słusznie zaznaczono¹⁹, że w orzecznictwie²⁰ definiuje się „usprawiedliwione cele” (które odpowiadają późniejszym „uzasadnionym interesom” z RODO i ta interpretacja nie uległa zmianie po wejściu RODO w życie²¹) jako zwrot niedookreślony i klauzulę generalną w znaczeniu funkcjonalnym, co pozwala organowi stosującemu prawo kierować się ocenami indywidualnymi w konkretnej sytuacji. Jednak dane przetwarzane na potrzeby prawnie uzasadnionych interesów powinny być „niezbędne” do

¹⁴ Badanie przeprowadzone przez Association for Computational Linguistics analizuje zgodność rodzaju gramatycznego w językach: niemieckim, włoskim, polskim, portugalskim, rosyjskim i hiszpańskim. Autorzy podkreślają, że w tych językach istnieje konieczność dostosowania form gramatycznych (np. przymiotników, czasowników) do rodzaju rzeczownika, co wpływa na poprawność i zrozumiałość komunikacji. Zob. A. Williams, R. Cotterell, L. Wolf-Sonkin, D. Blasi, H. Wallach, *On the Relationships Between the Grammatical Genders of Inanimate Nouns and Their Co-Occurring Adjectives and Verbs*, [w:] *Transactions of the Association for Computational Linguistics*, B. Roark, A. Nenkova (Eds.), vol. 9, Cambridge 2021, DOI: https://doi.org/10.1162/tacl_a_00355. Pomimo dążenia do neutralności płciowej w języku prawnym, forma gramatyczna często odzwierciedla płeć, co ma znaczenie dla precyzyjnego przekazu informacji. Zob. I. Borys, J. Nawacka, *The Gender Category in Linguistic Communication (in Polish and Russian Legal Texts)*, „Przeгляд Językoznawczy” 2022, vol. 25(4), DOI: <https://doi.org/10.31648/pj.9355>. W języku polskim przetwarzanie informacji o rodzaju gramatycznym jest kluczowe dla zrozumienia wypowiedzi, a brak zgodności rodzaju może prowadzić do błędów interpretacyjnych. Zob. Z. Fuchs, *Processing of Grammatical Gender Agreement Morphemes in Polish: Evidence from the Visual World Paradigm*, „Morphology” 2024, vol. 34(1), DOI: <https://doi.org/10.1007/s11525-023-09418-3>; J. Maciuszek, M. Polak, N. Świątkowska, *Grammatical Gender Influences Semantic Categorization and Implicit Cognition in Polish*, „Frontiers in Psychology” 2019, vol. 10, DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02208>, s. 4.

¹⁵ Déclaration de l’Académie française sur l’écriture dite « inclusive » adoptée à l’unanimité de ses membres dans la séance du jeudi 26 octobre 2017, <https://www.academie-francaise.fr/actualites/declaration-de-l-academie-francaise-sur-lecriture-dite-inclusive> (dostęp: 29.01.2026).

¹⁶ „Prenant acte de la diffusion d’une « écriture inclusive » qui prétend s’imposer comme norme, l’Académie française élève à l’unanimité une solennelle mise en garde”.

¹⁷ „Créant une confusion qui confine à l’illisibilité”.

¹⁸ „(...) lance un cri d’alarme: devant cette aberration « inclusive », la langue française se trouve désormais en péril mortel”.

¹⁹ P. Barta, M. Kawecki, P. Litwiński, *op. cit.*, s. 208.

²⁰ Wyrok NSA z dnia 19 listopada 2001 r., II SA 2702/00, niepubl.

²¹ J. Dienst, [w:] *New European General Data Protection Regulation: A Practitioner’s Guide*, D. Rücker, T. Kugler (Eds.), München–Oxford–Baden-Baden 2018, s. 85, za: P. Barta, M. Kawecki, P. Litwiński, *op. cit.*, s. 208.

ich realizacji, a więc bez ich przetwarzania realizacja prawnie uzasadnionych interesów powinna być niemożliwa²².

Wskazanymi przez TSUE warunkami powołania się na prawnie uzasadnione interesy są: poinformowanie klientów o realizowanym prawnie uzasadnionym interesie w momencie zbierania tych danych; przetwarzanie w granicach ścisłej niezbędności do realizacji tego prawnie uzasadnionego interesu; ocena (przetwarzanie musi przejść pozytywnie test równowagi – *legitimate interest assessment*), która wykaże, że prawa podstawowe i wolności klientów nie mają nadrzędnego charakteru wobec prawnie uzasadnionego interesu, m.in. z uwagi na ryzyko dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową.

Przypomnę, że przedmiotem glosy nie jest ocena podstawy przetwarzania danych dotyczących płci w celu przekazania zakupionego biletu drogą elektroniczną, lecz innych etapów realizacji umowy, którymi mogą być m.in. postępowanie reklamacyjne i postępowanie skargowe.

Czy określenie prawnie uzasadnionych interesów w ramach obowiązku informacyjnego w momencie zbierania danych zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. d RODO (pkt 29 i 46 głosowanego wyroku oraz pkt 33 wyroku w sprawie Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond²³) jest uzasadnionym wymogiem, skoro celem przetwarzania ma być personalizacja według płci nie w celu „poszanowania zwyczajów i używania między innymi form grzecznościowych” (pkt 37 głosowanego wyroku), ale aby zachować zgodność korespondencji z zasadami gramatyki? Ta zaś wymaga odmiany wyrazów ze względu na rodzaj, która jest niezbędna m.in. w wielu językach i jest konieczna, aby komunikacja była zrozumiała (co zostało wykazane w pkt b glosy). Wymóg informowania o takim celu przetwarzania oznaczałby, że formułowanie korespondencji zgodnie z zasadami gramatyki, prawidłowej i zrozumiałej, nie mieści się w „rozsądnych oczekiwaniach osób,

których dane dotyczą”, bez odrębnego informowania o takim zamiarze²⁴.

Jeżeli jednak adresaci korespondencji – w tym przypadku odpowiedzi na swoje skargi i reklamacje – „mają rozsądne przesłanki, by spodziewać się takiego przetwarzania” (pkt 50, 58 i 59 głosowanego wyroku oraz pkt 53 i 54 wyroku w sprawie HTB), a taką tezę stawiam, to nie zachodzi ani konieczność informowania ich o tym celu przetwarzania, ani nadrzędność ich praw podstawowych nad prawem do przetwarzania danych w celu udzielenia przez administratora odpowiedzi zgodnie z gramatyką.

Zważywszy, że – jak wykazują przytoczone wyżej badania lingwistyczne Association for Computational Linguistics i inne – w zależności od języka odmiana przez rodzaje może dotyczyć m.in. rzeczowników, czasowników, przymiotników, zaimków osobowych i dzierżawczych, określników oraz imiesłowów, przetwarzanie informacji o płci może być uzasadnione dla zapewnienia poprawności i klarowności komunikacji, a więc nie będzie naruszać zasady minimalizacji danych z art. 5 ust. 1 lit. c RODO (pkt 49 głosowanego wyroku), skoro celem ma być zapewnienie, aby korespondencja handlowa była zgodna z gramatyką, a przez to zrozumiała.

Wskazana przez TSUE w pkt 55 głosowanego wyroku możliwość, aby personalizacja komunikacji handlowej ograniczała się do

²⁴ European Data Protection Board, Wytyczne 2/2019 w sprawie przetwarzania danych osobowych na podstawie art. 6 ust. 1 lit. b rozporządzenia w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (RODO) w kontekście świadczenia usług online na rzecz osób, których dane dotyczą, Wersja 2.0, 8 października 2019 r., https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_pl.pdf (dostęp: 12.06.2026), s. 16: „(...) personalizacja treści może (ale nie zawsze musi) stanowić nieodłączny i oczekiwany element niektórych usług online, a zatem w niektórych przypadkach można ją uznać za niezbędną do wykonania umowy zawartej z użytkownikiem usługi. To, czy taki rodzaj przetwarzania można postrzegać jako nieodłączny element usługi online, zależeć będzie od charakteru świadczonej usługi, oczekiwań przeciętnej osoby, której dane dotyczą”.

²² *Ibidem*.

²³ Wyrok TS z dnia 4 października 2024 r., C-621/22, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, ECLI:EU:C:2024:857.

przetwarzania nazwisk i imion klientów, może wystarczyć przy takich czynnościach jak przekazanie zakupionego biletu drogą elektroniczną, ale nie odpowiedź na reklamację z wyjaśnieniem okoliczności.

Do stosowanych przez firmy rozwiązań, które mają zapewnić zgodność z wyrokiem, należy usunięcie pola „Pan/Pani” albo wprowadzenie opcji „Pan/Pani/Wolę nie mówić” lub „Mr/Ms/Mrs/Mx”, przy czym ta ostatnia wychodzi naprzeciw osobom, które nie utożsamiają się z jedną z dwóch płci. Rozwiązania te były przez niektóre firmy stosowane jeszcze przed komentowanym wyrokiem, ich uzasadnieniem mogło więc być ustalenie właściwej formy zwracania się do adresata, a nie podstawa prawna przetwarzania, bo imiona i nazwiska w wielu językach w międzynarodowych bazach danych nie dają co do tej formy pewności.

5. Tożsamość płciowa jako sfera życia prywatnego z art. 7 KPP i art. 8 EKPC w orzecznictwie TSUE i ETPC

Jak podkreśliłem na wstępie, przedmiotem glosy nie jest polemika z wyrokami ETPC w sprawie van Kück przeciwko Niemcom ani z wyrokiem TSUE w sprawie Deldits, w których podkreślono, że tożsamość płciowa należy do najbardziej intymnych sfer życia prywatnego. Glosa odnosi się do innych aspektów ochrony danych osobowych związanych z tożsamością płciową. Dla pełnego kontekstu warto jednak przedstawić orzecznictwo w tym obszarze.

Zgodnie z wyrokiem w sprawie Deldits (pkt 50) chociaż do celów wykonania prawa do sprostowania zawartych w rejestrze publicznym danych osobowych z art. 16 RODO dotyczących tożsamości płciowej osoby fizycznej osoba ta może zostać zobowiązana do przedstawienia dowodów w celu wykazania nieprawidłowości tych danych, to jednak państwo członkowskie nie może w żadnym wypadku uzależnić w drodze praktyki administracyjnej wykonywania tego prawa od przedstawienia dowodów na okoliczność poddania się chirurgicznej korekcie płci.

Analogiczną ochronę wprowadza również ETPC w wyroku A.P., Garçon i Nicot przeciwko Francji²⁵ oraz w wyroku X i Y przeciwko Rumunii²⁶, podkreślając, że uzależnianie uzgodnienia płci od poddania się zabiegom medycznym narusza art. 8 EKPC.

Informacje o tożsamości płciowej stanowią „dane osobowe”, ponieważ odnoszą się do zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej w rozumieniu art. 4 pkt 1 RODO (pkt 30 wyroku w sprawie Deldits i pkt 30 wyroku w sprawie Mousse).

Wyrok w sprawie Deldits dotyczy jednak całkowicie odmiennego stanu faktycznego, a mianowicie transpłciowej tożsamości osoby, która uzyskała status uchodźcy na Węgrzech. Okoliczność ta była przedmiotem postępowania w sprawie o udzielenie azylu. Opinia zawarta w glosie nie koliduje z tezami wyroku w sprawie Deldits, nie ma bowiem punktów, w których taka kolizja mogłaby nastąpić – sprawa Association Mousse dotyczy personalizacji komunikacji handlowej według płci klienta, a sprawa Deldits korekty danych osób transpłciowych. Pierwsza z tych spraw odnosi się do bazy danych przedsiębiorstwa, a druga do rejestru publicznego. Wreszcie w przypadku wskazania formy grzecznościowej w celu personalizacji komunikacji handlowej praktyka żądania wykazania nie tylko okoliczności poddania się chirurgicznej korekcie płci, ale w ogóle wykazania płci nie mogłaby znaleźć zastosowania w odniesieniu do baz danych przedsiębiorstwa przewozowego, którego dotyczył wyrok w sprawie Mousse. Trzeba jednak dodać, że również w przypadku rejestru publicznego prowadziłyby ona do naruszenia istoty praw podstawowych gwarantowanych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności istoty prawa do integralności osoby ludzkiej

²⁵ Wyrok ETPC z dnia 6 kwietnia 2017 r., A.P., Garçon i Nicot przeciwko Francji, skargi nr 79885/12, 52471/13, 52596/13, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172913> (dostęp: 29.01.2026).

²⁶ Wyrok ETPC z dnia 19 stycznia 2021 r., X i Y przeciwko Rumunii, skargi nr 2145/16 i 20607/16, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-13101> (dostęp: 29.01.2026).

(art. 3 KPP) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 7 KPP), o czym przypomina Trybunał w pkt 45 wyroku w sprawie Deldits.

W tym kontekście należy przypomnieć, że zgodnie z art. 52 ust. 3 KPP prawa w niej zagwarantowane mają takie samo znaczenie i zakres jak odpowiadające im prawa wynikające z EKPC (w szczególności prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego z art. 8 EKPC), przy czym Konwencja ustanawia minimalny próg ochrony²⁷.

W 2022 r. strona skarżąca złożyła na podstawie art. 16 RODO wnioski o sprostowanie wzmianki o płci męskiej i zmianę imienia w rejestrze spraw o udzielenie azylu, ale węgierska ustawa o prawie do azylu nie przewiduje procedury zmiany tożsamości płciowej czy zmiany imienia w związku ze zmianą tożsamości płciowej. Węgierski Trybunał Konstytucyjny (Alkotmánybíróság) w wyroku nr 6/2018 z dnia 27 czerwca 2018 r. uznał ten brak za niezgodny z konstytucją. Ponadto ETPC w wyroku z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie Rana przeciwko Węgrom²⁸ stwierdził, że Węgry naruszyły EKPC przez brak procedury prawnego uznania zmiany tożsamości płciowej w odniesieniu do uchodź-

ców. Ta luka prawna nie została dotychczas usunięta pomimo wydania tych wyroków.

Jak podkreślił ETPC, poważna ingerencja w życie prywatne może wystąpić, gdy stan wynikający z prawa krajowego koliduje z ważnym aspektem tożsamości osobistej²⁹, w tym przypadku z odmową uznania zmiany płci osoby transseksualnej po operacji (pkt 77 wyroku), a ingerencja tego rodzaju stanowi naruszenie art. 8 EKPC (pkt 93 wyroku)³⁰. Trybunał potwierdził tę linię orzeczniczą³¹ i standard ochrony, podkreślając wymóg zapewniania przez państwa realnej, dostępnej procedury uzgodnienia płci oraz wskazując, że jej brak stanowi ingerencję w prawo do poszanowania życia prywatnego i naruszenie art. 8 EKPC (pkt 74 i 75 wyroku).

Personalizacja komunikacji handlowej przez formy grzecznościowe oparta na tożsamości płciowej nie prowadzi jednak do skutków wskazanych w tych wyrokach, przeciwnie – podmiot danych może otrzymywać korespondencję według form gramatycznych wynikających z jego uzgodnionej, wskazanej przez niego płci.

²⁹ Zob. *mutatis mutandis* wyrok ETPC z dnia 22 października 1981 r., Dudgeon przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 7525/76, § 41.

³⁰ Wyrok ETPC z dnia 11 lipca 2002 r., Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 28957/95, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60596> (dostęp: 29.01.2026).

³¹ Wyrok ETPC z dnia 9 lipca 2020 r., Y.T. przeciwko Bułgarii, skarga nr 41701/16, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203898> (dostęp: 29.01.2026).

²⁷ Potwierdza to m.in. wyrok TS z dnia 4 października 2024 r., C-4/23, Mirin, ECLI:EU:C:2024:845, pkt 63 wraz z przywołanym tu orzecnictwem.

²⁸ CE:ECHR:2020:0716JUD004088817.

Abstract

Personalisation of commercial correspondence and the necessity of processing data concerning gender for the performance of a contract – partially critical commentary on the judgment of the Court of Justice of the European Union of 9 January 2025 in Association Mousse v CNIL and SNCF Connect, C-394/23

Keywords: *gender data; Association Mousse; commercial personalization; legitimate interests; gender identity*

The judgment of the Court of Justice of the European Union (CJEU) of 9 January 2025 in Association Mousse v CNIL and SNCF Connect (C-394/23) concerns the compatibility with EU data protection law of requiring individuals to indicate their gender by selecting the forms “Mr” or “Ms” for the purpose of personalising commercial communications. This commentary adopts a partially

critical perspective. The CJEU held that the personalisation of commercial communications based on gender identity is not necessary for the performance of a contract of carriage within the meaning of Article 6(1), first subparagraph, point (b), GDPR. The Court nevertheless accepted that such personalisation may be lawful on the basis of legitimate interests under Article 6(1)(f) GDPR, provided that the conditions set out in the judgment are met. This commentary does not challenge the case law of the CJEU or the European Court of Human Rights cited in the judgment concerning privacy-related aspects of gender identity, nor does it dispute the Court's findings regarding the sale of travel documents as such. However, the CJEU also identified additional stages of contract performance beyond the electronic delivery of tickets that require commercial correspondence, including information on changes to the journey and communication with customer service (para. 37 of the judgment). As demonstrated by the linguistic research cited in this commentary, including statements of the Académie française, inflectional correctness is an element of linguistic correctness and intelligible communication. There are therefore grounds to rely on necessity for the performance of a contract under Article 6(1), first subparagraph, point (b), GDPR for gender-based personalisation of correspondence in contexts such as complaints and claims handling, where such personalisation follows the grammatical rules of the language concerned. Requiring information about such processing would imply that grammatically correct and intelligible correspondence falls outside the reasonable expectations of data subjects.

Bibliografia

Literatura

- Barta P., Kawecki M., Litwiński P., *Umowa*, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Wybrane przepisy sektorowe. Komentarz*, P. Litwiński (red.), Warszawa 2025.
- Bielak-Jooma E., Lubasz D. (red.), *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Borys I., Nawacka J., *The Gender Category in Linguistic Communication (in Polish and Russian Legal Texts)*, „Przegląd Językoznawczy” 2022, vol. 25(4), DOI: <https://doi.org/10.31648/pj.9355>.
- Dienst J., [w:] *New European General Data Protection Regulation: A Practitioner's Guide*, D. Rücker, T. Kugler (Eds.), München–Oxford–Baden-Baden 2018.
- Fatemi M., Mertins B., Schroeder V., *The Influence of Grammatical Gender on Cognition: The Case of German and Farsi*, “Open Linguistics” 2025, vol. 11(1), DOI: <https://doi.org/10.1515/opli-2025-0071>.
- Fuchs Z., *Processing of Grammatical Gender Agreement Morphemes in Polish: Evidence from the Visual World Paradigm*, “Morphology” 2024, vol. 34(1), DOI: <https://doi.org/10.1007/s11525-023-09418-3>.
- Izydorzyc T., [w:] *Meritum. Ochrona danych osobowych*, J. Lubasz (red.), Warszawa 2020.
- Litwiński P., *Niezbędność do wykonania umowy*, [w:] *ODO. Compliance. Praktyczny komentarz z przykładami i orzecnictwem*, P. Litwiński (red.), Warszawa 2025.
- Maciuszek J., Polak M., Świątkowska N., *Grammatical Gender Influences Semantic Categorization and Implicit Cognition in Polish*, “Frontiers in Psychology” 2019, vol. 10, DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02208>.
- Markowski A. (red.), *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, t. 2: Q–Ż, Warszawa 2022.
- Williams A., Cotterell R., Wolf-Sonkin L., Blasi D., Wallach H., *On the Relationships Between the Grammatical Genders of Inanimate Nouns and Their Co-Occurring Adjectives and Verbs*, [w:] *Transactions of the Association for Computational Linguistics*, B. Roark, A. Nenkova (Eds.), vol. 9, Cambridge 2021, DOI: https://doi.org/10.1162/tacl_a_00355.

Źródła internetowe

Déclaration de l'Académie française sur l'écriture dite « inclusive » adoptée à l'unanimité de ses membres dans la séance du jeudi 26 octobre 2017, <https://www.academie-francaise.fr/actualites/declaration-de-lacademie-francaise-sur-lecriture-dite-inclusive> (dostęp: 29.01.2026).

European Data Protection Board, Wytyczne 2/2019 w sprawie przetwarzania danych osobowych na podstawie art. 6 ust. 1 lit. b rozporządzenia w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (RODO) w kontekście świadczenia usług online na rzecz osób, których dane dotyczą, Wersja 2.0, 8 października 2019 r., https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_pl.pdf (dostęp: 12.06.2026).

Nebeská I., *Jazyková správnost*, 2017, <https://www.czechency.org/slovník/JAZYKOV%C3%81%20SPR%C3%81VNOST> (dostęp: 12.06.2026).

Wikariak S., *TSUE: Nie wolno pytać klienta o pleć z powodów grzecznościowych. Co z formą „Pan” i „Pani”?*, 14.01.2025, <https://www.gazetaprawna.pl/firma/artykuly/11191309,tsue-nie-wolno-pytac-klienta-o-plec-z-powodow-grzecznościowych-co-z.html> (dostęp: 12.06.2026).

Akty prawne

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych) (Dz. Urz. L 119/1, 4.05.2016; sprostowania: Dz. Urz. L 127/2, 23.05.2018, Dz. Urz. L 74/35, 4.03.2021).

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. C 202/389, 7.06.2016).

Orzecznictwo

Wyrok ETPC z dnia 22 października 1981 r., Dudgeon przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 7525/76.

Wyrok NSA z dnia 19 listopada 2001 r., II SA 2702/00, niepubl.

Wyrok ETPC z dnia 11 lipca 2002 r., Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 28957/95.

Wyrok ETPC z dnia 12 czerwca 2003 r., Van Kück przeciwko Niemcom, skarga nr 35968/97.

Wyrok ETPC z dnia 6 kwietnia 2017 r., A.P., Garçon i Nicot przeciwko Francji, skargi nr 79885/12, 52471/13, 52596/13.

Wyrok ETPC z dnia 9 lipca 2020 r., Y.T. przeciwko Bułgarii, skarga nr 41701/16.

Wyrok ETPC z dnia 16 lipca 2020 r., Rana przeciwko Węgrom, CE:ECHR:2020:0716JUD004088817.

Wyrok ETPC z dnia 19 stycznia 2021 r., X i Y przeciwko Rumunii, skargi nr 2145/16 i 20607/16.

Wyrok TS z dnia 4 lipca 2023 r., C-252/21, Meta Platforms Inc., Meta Platforms Ireland Ltd., Facebook Deutschland GmbH przeciwko Bundeskartellamt, przy udziale Verbraucherzentrale Bundesverband eV, ECLI:EU:C:2023:537.

Wyrok TS z dnia 1 września 2024 r., C-17/22 i C-18/22, HTB Neunte Immobilien Portfolio i Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, ECLI:EU:C:2024:738.

Wyrok TS z dnia 4 października 2024 r., C-4/23, Mirin, ECLI:EU:C:2024:845.

Wyrok TS z dnia 4 października 2024 r., C-621/22, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, ECLI:EU:C:2024:857.

Wyrok TS z dnia 9 stycznia 2025 r., C-394/23, Association Mousse przeciwko Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) i SNCF Connect, ECLI:EU:C:2025:2.

Wyrok TS z dnia 13 marca 2025 r., C-247/23, VP przeciwko Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, ECLI:EU:C:2025:172.